

NOKAT

(odlomak iz rukopisa)

Ne znam tačno kako sam se zatekao u tom delu grada, ali sam se nalazio naspram broja trinaest i samo jednu raskrnicu pre Bajlonijeve pijace. Naravno, to nije bio prvi put da sam pred zaboravom posustao, da sam stajao nemoćan. A zaboravljao sam svašta: vreme kada se deca vraćaju iz škole, odlazak u goste ili obaveze domaćina spram njih, zaboravljao sam ono što mi je rečeno pre nekoliko minuta, kao i ono što mi je rečeno minulog dana, zaboravljao sam odlaske ukućana put koncertnih dvorana i pozorišta, put plesnih ili pak horskih parketa. Sve pobrojano tvorilo je ozračje napetosti, pa čak i neskrivenu ljutnju svih članova moje porodice.

Zaboravljao sam istu stvar ponovljenu više puta, što je posebno teško padalo mojoj kćerki koja je u jednom trenutku, podigavši obrve na isti način na koji je to radila i moja mati, rekla da više sa mnom ne želi da razgovara. Stešnjen već dovoljno nabrekliom nevoljom, nisam joj ništa zamerio.

Naravno, zaboravljao sam i stvari koje bi mi mati saopštila, ali sam imao tu sreću da se mati zbog toga nije jedila na mene. Štaviše, posegla je za svojim pozamašnim psihološkim znanjima i povremeno proveravala moju memoriju spram davno pročitanih svetskih klasika, ali i spram naših, nedavno vođenih, važnih razgovora. Ja sâm, bogami, nisam se bavio bilo kakvim mnemotehnikama, niti sam za njima osećao bilo kakvu potrebu. Zato mati mojim odgovorima nije uvek bila zadovoljna. Jer, zaboravljao sam čitave knjige, reči ili njihova početna slova, imenice i glagole, pojmove i prideve, imena i datume, protagoniste i događaje. Često sam bio primoran i na celodnevno praznilo, sve dok se u mojim mislima ne bi iznebuha pojavila kakva ogromna zaboravljena reč ili davno pročitana knjiga.

Srećom, svoje životne stavove, pravac kretanja i odredište nisam zaboravljao, niti sam u njihovoj neposrednoj blizini video plavokosu Mnemosinu.

Sve uzev, moglo bi se slobodno zaključiti da mi je zaborav činio dobroga, u njemu sam nalazio izvestan mir i njime sam iz svog života proterao ono silno mnoštvo svakodnevnih banalnosti koje čovek, inače, obavlja po čistoj inerciji, bez iole većeg upita o njihovoj svrsishodnosti.

I sve vreme tog epskog zaborava ja nisam bio načisto da li je rečena ublijencija posledica lekova koje sam svakodnevno pio ili, jednostavno, ciklusa starenja u koji sam, u svojoj pedesetoj godini, ušao.

Ma kako bilo, na patos Ulice Džordža Vašingtona broj trinaest bio je položen okrnjen komplet uniorovih viljuškastih hrom-vanadijum ključeva. Tu je i stolarsko rende bez noža, narandžasti plastični kamion bez prednjih točkova, iskrin crveni telefon sa dirkama ali bez slušalice, naočare za sunce sa jednom drškom, te dvadesetak raskupusanih knjiga sa ispuštenim

tabakom ili bez poslednjeg poglavlja (koje dati preokret u štivu čini razumljivim i potpuno opravdanim).

Pred brojem jedanaest bila je oveća gomila štokave, prosenjene odeće, mahom bez postave i dugmadi, nepopunjen album sa sličicama XV Svetskog prvenstva u fudbalu, te nekoliko brojeva erotskog časopisa *Čik* s kraja sedamdesetih.

Pred ulazom broj devet nalazio se grundigov crni radio-kasetofon sa slomljenom antenom i probijenim zvučnikom, vekerica bez ključa za navijanje satnog mehanizma, te buljuk rasparene muške obuće bez pertli pa čak i bez đona. Tamnozeleni termos je, umesto čepa, imao poklopac od teglice za ajvar.

Naspram zgrade broj sedam bio je ručni mlin za kafu bez poklopca, dinamo i zupčanici za bicikl, dopola popunjeni filatelistički klaseri i dvesta grama eksera.

Pred brojem pet, po patosu ulice, bio je prostrt filipsov usisivač bez papučice i creva, mnoštvo značaka sa Lenjinovim likom, ljubičasti prekrivač od jambolije, čitavo tuce vidno rabljenih i ogrebanih automobilskih ratkapni, te plastične providne ženske cipele sa visokom štiklom.

Naspram zgrade broj tri mogli su se naći namotaji crnog, crvenog, belog, žutog i plavog konca, namotaji dopola potrošeni, pornografske video-kasete i berberski pribor kom je nedostajala četka za brijanje.

Na samom početku ulice, upravo preko puta vinskog podruma koji je sa četiri nizbrdna stepenika ovlaš zalazio u donji svet, na prodaju se nudio falični komplet starih automobilskih sijalica, islužena lamela za zastavu 101, zelena elzetova brava bez ijednog ključa, nepotpun špil pjatnikovih karata, te izlisan kodakov foto-aparat za koji se filmovi ne proizvode već više od četvrt veka.

Posebno izdvojen sa desne strane nalazio se šareni plastični tigar koji je nekad, uz pleteno jastuće, stavljan na zadnje sedišta automobila, a koji je, tokom vožnje, neumorno klimao glavom gore-dole. Tu i tamo, određenim danima, mogli su se pronaći neispravni stoni ventilatori i upropaštene kvarcne grejalice, kao i neuramljeni vilerovi gobleni sa arkadskim motivima. Naravno, svaka od pomenutih stvari bila je špikovana uličnom prašinom i ogavnim smradom. I niko sa sigurnošću nije mogao reći koliko je duboko sezalo korenje te naše truleži.

Žurnim koracima sam prešao ulicu i stao na tramvajsku stanicu. Nepun minut potom već sam bio u tramvaju. Tokom vožnje povremeno sam gledao u ekran na kom je bio ispisan broj tramvajske linije i podaci o datumu i vremenu. Na sedmoj stanici sam izišao iz tramvaja i krenuo kući. Put me vodio preko pijace pa sam četiri kese napunio zelenom salatom i jabukama, belim krompirom i crnim lukom.

Pred samim ulazom u soliter zazvonio mi je telefon. Bilo je jedanaest sati. Međutim, ruke su mi bile zauzete i na poziv nisam odgovorio. Uopšte uzev, nisam se ja baš na svaki poziv javljao. Ušao sam u haustor gde je stajala žena koju sam prvi put u životu video. Na krajevima usana imala je uvučene rupe koje su delovale kao da ih je nekakvo sidro povuklo ka usnoj duplji. Njene oči teškom mukom su razgrtale nabore kože i u tim očima nije bilo nikakvog bleštavila. Uši je držala priljubljene uz glavu i u njih su se reči slivale direktno, bez udara u krivine na usnoj školjki. Nozdrve su joj bile raširene, upadljivo blede i glatke, bez vidljivih kapilara. Ostatak njenog nosa bio je išpartan ravnim, plitkim linijama.

Nisam znao kada se i kako u haustoru obrela, niti koliko će dugo još vremena tu provesti. Pa ipak, u njenim crnim očima nije bilo uobičajene uznemirenosti što se javlja kod izgubljenih ljudi.

A opet, može biti da je mozak te žene bio do te mere ispražnjen da ona, zapravo, ni o čemu nije imala pojma i da je svaki njen postupak, u stvari, bio proizvod potpune mentalne šupljine.

Mistikalija tibetanskih monaha o tome svedoči sledećim rečima: *Upravo ugašen čovekov život jeste užarena luč što briše sve željeno i kroz prazninu i prvi zaborav lagano nas priprema za nas nove, nas drugačije.*

Razbistrio sam misli, sačekao sam lift, popeo se na trinaesti sprat, ušao u stan, uzeo zaboravljeni zeleni karton Biroa i napustio stan. Nakon pola sata vožnje crvenim trolejbusom stigao sam do Narodnog pozorišta. Trebalo je još sačekati autobus. Ili to ili se nepunih deset minuta prošetati do Gundulićevog venca.

U zgradu Biroa za nezaposlene ušao sam u podne. Za kružnim pultom u prizemlju bilo je desetak službenika od kojih je tek jedan bio muškarac. Čovek iz Gasovog obezbeđenja stajao je laktom naslonjen na sâm kraj pulta i gledao nepoverljivim očima u svim pravcima. Moglo bi se reći da je čovek sa prišivenim znakom na sakou prilježno radio poveren mu posao.

Ispred šaltera su stajali ljudi koji su tvorili onaj milion otpuštenih, rashodovanih ili nikad zaposlenih osoba.

Stigavši na red, pružio sam dokumenta. Mirno sam sačekao da mi se, kao i toliko puta ranije, overi karton i saopšti datum novog javljanja. Ali, službenica u crvenoj bluzi neobično dugo se zadržala na mom dosijeju, pogledala me nekoliko puta bez naočara i na kraju mi tvrdo rekla:

– Dugo niste bili kod savetnice!? Duže od godinu dana.

– Niste mi nikad pre rekli da je to obavezno, odgovorio sam vrlo nevoljno službenici kraj čijeg je računara stajao plavi lak za nokte.

– E, pa sad vam kažem. Evo, imate sreće, savetnica će biti slobodna za pet minuta. Morate da se javite u sobu dva, reče žena i pruži mi neoveren zeleni karton i radnu knjižicu.

– A da mi overite karton?

– Overiće vam savetnica. Samo se vi, lepo, javite u sobu broj dva.

Kako mi nije preostalo ništa drugo, ja se udaljih od šaltera i stadoh ispred pomenute savetničke sobe. U hodniku je bilo još nekoliko ljudi koji su čekali ispred drugih vrata. Svi su bili različitog uzrasta, različitog izraza lica i sa različitom fabulom u očima.

– Izvolite, sledeći!

Shvativši da su reči bile meni namenjene, uđoh u sobu, zatvorih vrata i pružih zeleni karton mladoj ženi. Imala je sveže opranu i mirisnu crnu kosu. Na stolu je bila popijena kafa i na šarenom tanjiriću dva-tri čokoladna keksa. Državne zastave ili pak uramljene i staklom zaštićene fotografije predsednika nije bilo u kancelariji. Pred savetnicom je bio crni monitor i crna kompjuterska tastatura, ispacana prstima. Hemijska olovka bila je položena na zatvoreni sivi rokovnik. Na unutrašnjem simsu stajala je vaza sa roze vivaldi ružom.

– Koliko vidim, gospodine, ovo je vaš prvi dolazak u savetničku službu.

– Jeste, u pravu ste.

– Evo, ja ću vam sad upisati brojeve telefona pa da se možete povremeno interesovati za posao. Slobodno mi se javite, reče žena i na dnu kartona upisa dva službena broja.

– Vidim da ste vi diplomirani ekonomista...

– Ne, gospođice, to je neka greška.

– Kako to mislite: greška?

– Ja sam diplomirao na Prirodno-matematičkom fakultetu, na Odseku za turizam. Nikada ekonomiju nisam studirao.

– Turizmolog više ne postoji kao zvanje, gospodine, pa smo vas stavili među diplomirane ekonomiste.

– Onda sam dipl. ecc.

– Vidim u vašem dosijeu da govorite engleski i francuski jezik. Da se koristite kompjuterom, da imate vozačku dozvolu be kategorije i akreditovano zvanje turističkog vodiča. Vi, pretpostavljam, imate i nekog iskustva u trgovini, zar ne, gospodine?

– Pa, evo ovako, gospođice. Ja sam, svojedobno, radio u *Putniku*. Ne znam da li znate za *Putnik*? Bila je to jedna od najvećih turističkih agencija u Jugoslaviji. Vi ste mladi, pa, možda, niste čuli za *Putnik*.

– Znam, znam, kako da ne.

– Imao je centralu u Ulici Dragoslava Jovanovića, tik preko puta Starog dvora. Tamo nas je čuvar, mislim na Stari dvor, povremeno puštao u restoran. Savršene su palačinke pravili. Baš savršene; i jeftine još. Ja sam godinu dana nakon diplomiranja radio u engleskom odeljenju, na trećem spratu. Inače, *Putnik* je imao i četvrti sprat, ali tamo nisam zalazio. Tamo su bili komunisti kako smo zvali kolege iz ruskog odeljenja. I tamo je vazda bazdilo na votku. U svakom slučaju, preko puta našeg odeljenja nalazila se kancelarija britanskog *Tomsona*. Tu je gazdarica bila Maja. Čuli ste za *Tomson*?

– Nisam.

– Ti vode pola sveta na odmor. Stara agencija. Tu nema propusta, besnih i nezadovoljnih turista. Uostalom, njihov je poslovni moto: *mi znamo da male stvari čine veliku razliku; we understand that it's the little things that make the big difference*. E, pa vidite, *Tomsonov* čovek je dolazio svake prve nedelje marta u Beograd kako bi rezervisao kapacitete za predstojeću letnju i zimsku sezonu. Mi bismo ga dočekali na aerodromu sa blanko vaučerima u džepu. Jednom rečju: imali smo Carte blanche, odrešene ruke da ga ugostimo kako god je on želeo. Ako bi poželeo, recimo, noćne dame, to bi i dobio. Jednom je naš kolega Maksa otišao na surčinski aerodrom i vrlo izbjirljivog Engleza odveo, nećete verovati, pravo kod Spase u skadarlijsku pekaru, na burek i jogurt s nogu. Posle je dobio ogromnu grdnju od direktorke inostranog turizma i nadimak Ludi Maksa, ali nek priča ko šta hoće, Englez je, te godine, potpisao nikad veći milionski ugovor. Eto s kim sam ja svojevremeno radio. Sve mangup do mangupa. Elem, te moje prve godine u *Putniku* šefica me odmah u vatru bacila. Samo mi je pružila avionsku kartu i rekla: Na posao! Pogledao sam u avio-kartu i video da je mesto dočeka Engleza promenjeno. Otišao sam na Surčin, seo u avion i iskrcao se na Čilipima. Znete li šta su Čilipi?

– Ne znam.

– To je dubrovački aerodrom. Odatle je krenulo razgledanje i merenje hotela. *Ekscelzior, Argentin, Imperijal, Libertas*, samo oni najbolji hoteli. Potom smo zašli u Srednju Dalmaciju,

čitav dan obilazili hotele na makarskoj rivijeri, pa onda Gornja Dalmacija, zadarsko primorje, potom Kvarner sa prelepom opatijskom rivijerom, sve odreda, hotel po hotel, pet dana bez prestanka. Mene je jedino čudila činjenica da Englez nije mario za ostrvima i tamošnjim hotelima. Hvar, Brač, Pag, Pašman... Kao da on sâm nije bio ostrvljanin. Ali, šta je – tu je. Moje je bilo da ljubazno ponudim, a njegovo, eto, da odbije. Šestog dana smo kroz stenoviti i zavojiti Gorski Kotar stigli u Zagreb gde je mister Tomson bukirao nekoliko soba u *Esplanadi*. E, to mu se baš svidelo, taj hotel pun otmenog zagrebačkog hoh društva. Pogled na gradski park. Posle ručka sam ga poveo na tržnicu poviše Trga republike, kako se u to doba zvao centralni gradski trg, međutim, to ga nije bogzna šta zanimalo, pa smo seli u automobil i otišli na Bled. Tu je uzeo dvadesetak soba u hotelu *Toplice* i sebi priuštio vožnju čamcem po jezeru. Iz nekog razloga, Ljubljana ga nimalo nije zanimala. I sad da me pitate zašto, ne bih znao da vam odgovorim. Možda mu se učinila isuviše mlakom i provincijalnom. Na kraju, sedmog dana smo obilazili Istru. Krenuli smo odozgo, od Portoroža i Umaga, pa dole, ka Vrsaru, Rovinju i Puli. Poreč je bio određen kao poslednja stanica. Tu se obilazak i čitav bezec završavao. Tu je bila svečana poslovna večera na koju su iz Beograda stigle moja šefica, Dragana, direktorka *Putnikovog* inoturizma i Maja. Razmenili smo nekoliko brzih rečenica, ja sam im u grubim ciframa referisao koliko je hotelskih kapaciteta rezervisano i sa kojim to parama možemo da računamo. Predugovor, sa svim potrebnim detaljima, sročila je moja šefica, ja sam pomno gledao i učio zanat, direktorka inoturizma je potpisala s naše strane, a mister Tomson sa svoje. Onda je na red došla svečana večera. E, to vam je bila prava fešta. Vino malvazija i teran, masline u svim bojama, ribe bele i plave, školjke i rakovi, svega i svačega je bilo. Čak su i lisičarku poslužili. Znete li, gospođice, šta je lisičarka?

– Ne...

– To je gljiva, prste da polizeš. Narandžasta, šešir gljiva. Ali, čovek mora da bude pažljiv kad nakon večere prvi put ode na veliku nuždu. Izmet ima da mu bude narandžast i pun vitamina de. Eto, gospođice, to bi bilo to. Pa, ako vi smatrate da se moje iskustvo sa Tomsonom i milionski ugovori u britanskim funtama, mogu zvati trgovinom, onda sam, u životu, bio i trgovac. Ali, sve to sam ja napustio još pre četvrt veka i latio se pera.

Žena me pogleda ispod levog oka, overi moj karton nezaposlene osobe i pruži mi ga u ruke. Uzeo sam dokument i bez ikakvog pozdrava napustio mirisnu kancelariju savetnice.

Bilo je vreme da se spremi ručak i ja požurih kući. U kuhinji me čekalo odležano pileće meso. U ostavi je bila kesa puna belog krompira. I sve tako...